

Josep Maria Subirachs Sitjar:

L'obra d'art es polèmica sempre que és creativa.

Fa quasi onze anys que viu i treballa dins de les obres inacabades de la Sagrada Família i encara li queden uns quatre anys de feina. Dóna l'impressió que s'ha adaptat d'allò més bé al brujit xava dels turistes i alhora a les tenebres nocturnes del temple.

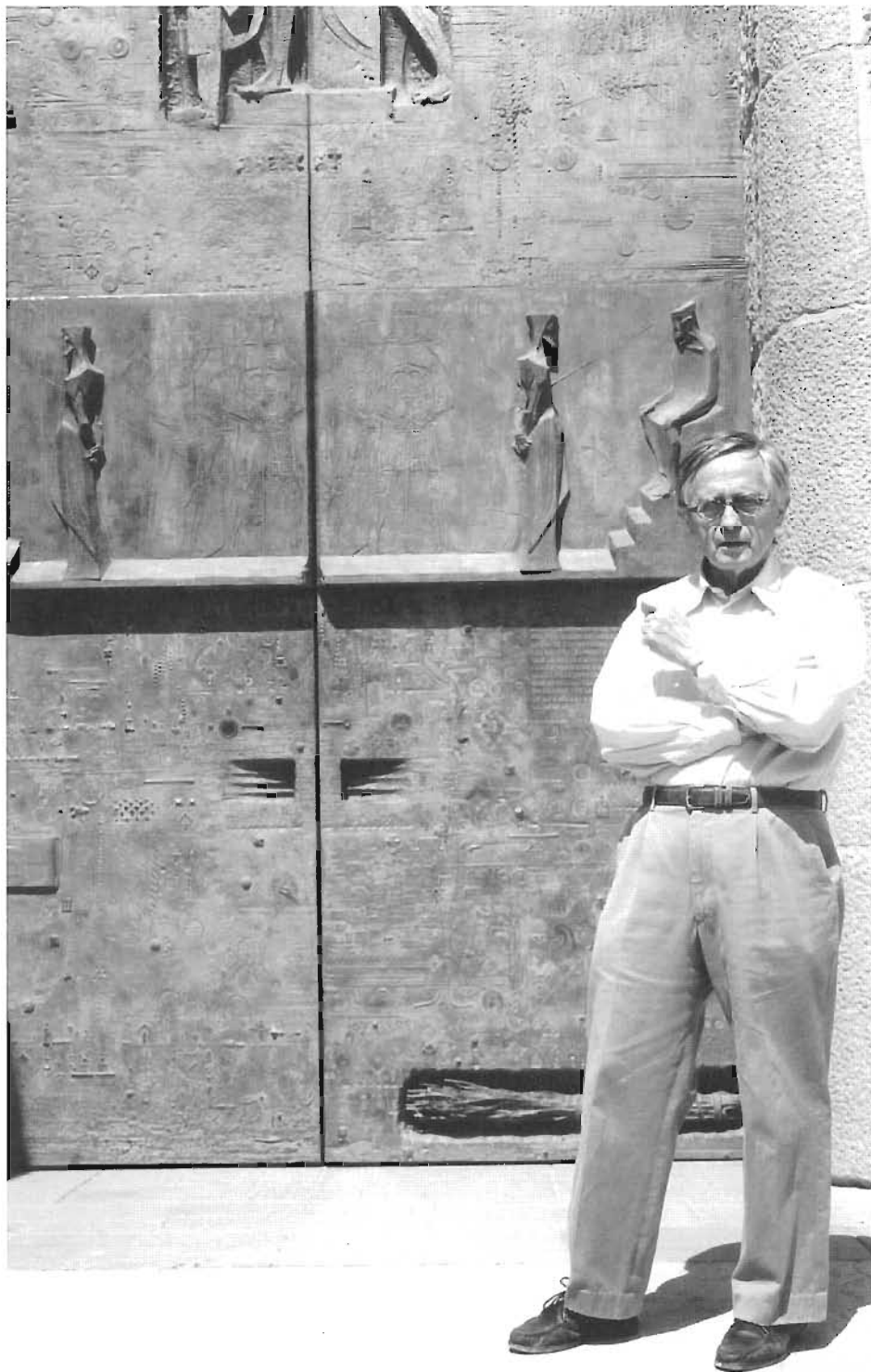
Una tarda de primavera em va guiar sigilosament entre la farandula dels visitants i sota les bastides altíssimes, escoltant i parlant sense fer-se notar.

I amb paciència i vocació pedagògica em va ensenyar l'obra feta i el que li quedava per fer. Sobre el terreny va anar rememorant les crítiques, les polèmiques. Ell ha estat i

continua essent un home polèmic i quan es va fer càrrec d'acabar l'obra escultòrica de la Sagrada Família es va convertir en l'artista viu més criticat del país.

Els seus detractors entre els quals hi havia intel·lectuals i artistes notables, van organitzar una manifestació en contra seu que es va concentrar davant del temple. Però ell no va cedir i ara, anys després, valora aquella protesta com un signe de la vitalitat del país. Per vital, ell.

Conserva un entusiasme envejable i una gran il·lusió per l'obra que està fent. I a diferència de la majoria dels artistes plàstics no es garrepa amb les paraules. «Tot el que hi ha en la meua obra ho puc explicar. No hi ha res posat perquè sí. Tot té un sentit».

M.F. - Finalment t'hi quedaràs 15 anys a la Sagrada Família...?

J.M.S. - Si perquè encara que m'he avançat en el temps sobre l'obra que em van encarregar en un principi, darrerament s'han afegit altres elements que no estaven previstos com les portes de bronze i les figures que van a cada torre. S'ha considerat que per la unitat del conjunt era interessant que ho fes jo i això vol dir que quan haure acabat totalment l'obra es compliran, com a mínim, 15 anys.

Com és que acceptes, ja molt avançada la teva carrera i la teva vida, una obra que sempre ha estat polèmica i quan hi entres tu encara es torna més polèmica?

Per varies raons. Segurament és el conjunt escultòric més gran que s'està fent actualment a tot el món. A més, es el signe, l'emblema, el monument més representatiu de la meua ciutat. També va comptar el fet de continuar l'obra d'Antoni Gaudí, el creador que més admiro. Hauria estat molt trist que m'hagués espantat encara que fos preveient que hi hauria polèmica tot i que no em pensava que seria tant violenta.

No?

No. Jo crec que va ser exagerada, exagerada i injusta perquè es va fer en un moment en la qual l'obra es començava i per tant no es podia jutjar. Van ser raons extraartístiques les que movien aquella gent a fer un show tant desproporcionat.

Però tu ja eres un artista polèmic.

Ho he estat sempre i no m'ha vingut de nou. Potser es una qualitat. L'obra d'art es polèmica sempre que és creativa. Que vol dir ser creativa?. Fer una cosa nova, una cosa inesperada, que la gent no s'espera i com que sobte,

moltes vegades té un rebuig i més endavant és acceptat. Li va passar al mateix Gaudí que en els últims anys de la seva vida se'l va considerar completament sonat i deien que la seva obra no tenia cap interès. I en canvi ara dels qui el criticaven, els noucentistes, es pot dir que no se'n parla i Gaudí cada vegada està més de moda.

La Sagrada Família ha canviat la teva vida?

Be, en certa manera. L'obra de l'artista està molt lligada a la seva vida íntima i aquesta es tant gran que fins i tot m'arrossega a canviar d'habitatge.

Per que vens a viure aquí?

Perquè vull i crec que s'ha de fer així. L'obra de l'artista forma part de la pròpia vida. Una obra tant important com aquesta havia de comportar anar-hi a viure. I ho faig sense cap comèdia. En certa manera és un sacrifici perquè jo he deixat la meua casa que era magnífica, per viure d'una manera molt simple, quasi diriem monacal. Però crec que va ser encertat fer-ho.

Has hagut d'estudiar molt la Bíblia per continuar la Sagrada Família?

La Bíblia, com la mitologia grega, són llibres que crec que s'han d'aprendre perquè formen part de la nostra cultura. Els evangelis són els únics documents que es tenen per il·lustrar el que jo haig d'il·lustrar. Sí, continuament estic consultant la Bíblia però no em representa cap esforç perquè crec que es una llàstima que no estigui de moda llegir-la.

Què és el millor d'aquesta vivència?

Fer una obra durant quasi 11 anys és extraordinari, eh?. Generalment els artistes del nostre segle fan obres que el màxim que duren els treballs és mig any quan són peces grans. En canvi

jo estic fent una obra que fa 11 anys que hi treballo i no perquè ho faci a ritme lent sinó perquè és una obra prou gran i prou complicada perquè es mereixi aquet temps i aquesta és la vivència més extraordinària; fer una obra permanent. Això només es pot comparar amb aquelles obres que feien abans els artistes que ocupaven la seva vida perquè eren gegantines com la Capella Sixtina o les catedrals. Eren treballs que omplien mitja vida de l'artista.

Les crítiques et van influir o et van fer variar algun element?

No, no, no. Variar no. Influir, sí, es clar. Les coses no passen perquè sí. Em van fer estar més atent. M'he dit, ep!, això és una cosa en la qual tothom s'hi fixa, fins i tot els qui van contra meu i són capacos d'organitzar una campanya. Això ha fet que sempre estigui molt lúcid, molt despert. Penso que estic fent una cosa que la gent s'ho mira i opina i per tant haig de mirar-m'hi encara més.

El Patronat et marca molt?

No, gens, gens, gens. El patronat va acceptar les meves dues condicions. La més important és que jo no seguiria l'estil de Gaudí ni el seu ordre perquè jo havia pensat un altre ordre compostu i no volia potinejar l'obra de Gaudí. I l'altre és que em fessin un petit lloc per viure a la mateixa Sagrada Família.

La consideres l'obra de la teua vida?

Tinc altres obres que me les estimo molt i dir això seria deixar de costat altres fills meus. Seria injuts. Però és l'obra que tanca la meua carrera. És evident que serà la meua darrera obra. És una obra molt important, amb molt de problemes afegits que la fan interessant.

I després de la Sagrada Família què?

No ho sé si em quedaran forces per a fer res més. Encara tinc 4 anys per endavant i, es clar, a la meua edat, ... No ho sé.

Doncs enfilat a la bastida i picant no sembla que et vulguis retirar.

No. És possible que vaigi fent coses, potser de tamany més petit, més experimental. Per poder fer alguns exposicions de tant en tant però crec que la gran obra final de la meua carrera professional és aquesta.

EL monument a Macià i la Plaça Catalunya

Un altre dels teus monuments polèmics és el que vas dedicar a Francesc Macià i que està col·locat a la plaça de Catalunya

Si, també ha estat molt polèmic. És un monument realment difícil, inesperat. Macià era un personatge que la gent se l'estimava i per això li deien

l'avi com si fos de la família. I un monument tant dur, tant creatiu, tant, i perdona, de tant qualitat, tant diferent dels altres, va sobtar molt. Jo suposo que la gent s'hi va acostumant. Considero que es difícil d'entendre i sobretot perquè el lloc on està, la plaça Catalunya, es molt complicat d'encaixar-hi. Mai no queda res lligat allà. Ara bé, crec que és un monument impactant que està molt pensat i a més hi ha un element amb ganes de donar-hi un toc popular que és el retrat de Macià. Aquest retrats el vaig fer copiant exactament el bust que li va fer el Clarà en el Macià. Em vaig sacrificar en lloc de fer una cosa creativa. Vaig voler que la gent reconegués el president d'una manera molt realista i com un document de l'època però el conjunt del monument vaig voler que fos molt impactant, molt dur, quasi ofensiu. És una obra que m'agrada molt i és una mica el contrapunt d'aquesta cosa tant narrativa,

quasi com «culebron», que és la façana de la Passió de la Sagrada Família.

El fet que la plaça de Catalunya sigui un nyap ha complicat potser la integració del monument?

És clar. És una plaça que no hi ha manera d'arreglar-la. Està en una cruïlla entre la ciutat antiga i la ciutat nova. És una cosa estranya. Les places cèlebres del món són les que estan rodejades d'edificis de molta qualitat i això és el que fa que una plaça sigui bona. I en aquest cas no hem estat de sort. Però és així i no n'hi ha més.

Aquest monument a Macià està molt lluny d'aquelles primeres obres teves abstractes que vas començar a col·locar als carrers de Barcelona a finals dels anys cinquanta.

El primer va ser el 1957 a les Llars Mundet i el 58 l'Èvocaçió marinera que hi ha en el passeig nacional de la Barceloneta.

Com vas aconseguir convencer les autoritats de l'època perquè et compressin obres abstractes?

Be, vaig lliurar el projecte i el van acceptar. Després de la guerra era considerat l'escultor de la nova generació, la que venia després del noucentisme. Vaig treballar molt al meu país, cosa que m'encanta.

D'aquella època és el monument a Narcís Munturiol que uns bretols van malmetre fa un anys. Et sembla que es conserven bé les escultures que estan el carrer?

És destrueix molta cosa, encara que jo estic de bastanta sort. Del submarí es van endur peces però ha estat molt ben restaurat. És tristíssim que la gent no vegi que s'estan fent malbé coses de casa seva i que no considerin que un banc del carrer és part del mobiliari de casa seva.

En els últims anys s'ha col·locat moltes escultures al carrer...

Això és maquissim. M'agrada molt.

Quines són les que més t'agraden?

No ho se, ... Les obres del Chillida que hi ha a la plaça del Rei i la de Creueta del Coll. Són obres importants i que em fa molta il·lusió que estiguin a Barcelona. Però és molt difícil que jo opini perquè els arbres no em deixen veure el bosc. Estic massa a la vora.

Però n'hi ha de dubtoses

Home i tant. Per exemple una que trobo horrorosa i que em sembla estrany que s'hagi fet és el monument a Picasso. A més, conservar-lo costa molts diners i veritablment no sé què es pot conservar d'allà.

Recordes una de colors que hi ha al Moll de la Fusta?

Si, és d'un pintor americà que es famós com a pintor però que d'escultures no crec que n'hagués fet mai. Però, en fi, va enviar un disseny i aquí li van realitzar.

D'ençà que treballes a la Sagrada Família, l'Ajuntament de Barcelona no t'ha demanat res més?

No, l'Ajuntament més aviat està contra mi. Si.

Des de quan?

És que el fer això de la Sagrada Família ha creat un clima una mica difícil per mi. El que passa és que la Generalitat i l'Ajuntament es van posar d'acord en encarregar-me el monument a Màcià que de fet no és una obra dins els JJOO però està una mica a dins de l'època.

No tens cap monument dedicat als Jocs Olímpics de Barcelona.

No. He fet un monument als Jocs Olímpics de Mèxic i dos monuments a Seül i en canvi a la meua ciutat, cap.

Però tens moltes altres coses...

Si. Fer la Sagrada Família m'ha tencat moltes portes però per altra part estic fent l'obra que és més vista a Barcelona. Tota la gent que visita Barcelona ve a veure-la.

Maria Favà

Fotografia:

Gillem Huertas

CRONOLOGIA

1927 - Neix al Poblenou. El seu pare treballava en una fàbrica del barri. Ell va aprendre l'ofici al taller de l'escultor Enric Casanovas.

1948 - Primera exposició a la Casa del Llibre de Barcelona.

1951 - Beca de l'Institut Francès per anar a estudiar a París

1954-1957 - Viu i treballa a Bèlgica

1957 - Escultura per a l'entrada de les LLars Mundet. És la primera obra abstracte col·locada a la via pública a Barcelona.

1959 - Relleu per a la façana de la nova Facultat de Dret de Barcelona.

1961 - La façana, les portes i les escultures interiors del santuari de la Virgen del Camino de León. - Escultura a Dallas (EUA)

1963 - Monuments a les Víctimes de les Inundacions del Vallès (Rubí)

1967 - Escultura 'La Mesura de l'espai-temps'

1968 - Monuments a Dallas (EUA) i a la XIX Olimpíada de Mèxic

1969 - Monument 'Homenatge a Barcelona', Parc de Montjuic - Façanes del nou edifici de l'Ajuntament de Barcelona - Mural a l'estació Diagonal del metro de Barcelona

1972 - Escultura en el Passeig de la Castellana de Madrid

1973 - Escultura a Santa Cruz de Tenerife

1975 - Monument a l'Hospitalet de Llobregat. Porta de bronze que comunica el Palau de l'Arxiu de la Corona d'Aragó amb el Saló del Tinell de Barcelona.

1976 - Decoració de la «loggia» que comunica el Palau de la Generalitat amb la Casa dels Canonges.

1977 - Monument a Ramon Llull i Capella del Santíssim a Montserrat

1979 - Fris de la façana de la nova estació de Sants.

1971 - Fris a l'aeroport de Barajas

1982 - Monument a la Generalitat a Cervera

1983 - Monument a Palma - Monument a les Olimpíades a Lausana - Monument al President Macià a Vilanova i la Geltrú

1984 - Monument a Pau Casals a Sant Salvador del Vendrell - Instal·lació d'una escultura al vestíbul de l'Ajuntament de Barcelona - Instal·lació d'un bust del President Macià al pati dels Tarongers del palau de la Generalitat

1985 - Dos relleus per una façana d'un edifici del Passeig de Gràcia de Barcelona. El Museu del FFCC compra l'obra 'Nova Olímpia'

1986 - Monument a Salvador Espriu a Santa Coloma de Farners. Monument a Cardona. Bust de Rosa Sabater al Palau de la Música. El mes de juny d'aquest any comença a treballar a la Sagrada Família

1987 - Monument a Seul amb motiu de les Olimpíades

1988 - Col·loca al vestíbul d'una entitat bancària de Barcelona una escultura dedicada a Gaudí. Monument a García Lorca a Cadaqués. Monument a Seul.

EL PARER DELS CRÍTICS

Josep Maria Subirachs ha estat considerat pels crítics com un dels membres del que s'anomena «artistes de la segona avantguarda». El que marca aquest col·lectiu és la difícil etapa de postguerra.

Fins el 1951 acusa la influència del noucentisme que va predominar durant el seu mestratge. A partir d'aquesta data, hi ha una clara tendència a l'estilització de les formes que el portaran a l'abstracció per retornar després al realisme.

Ha treballat amb tota mena de materials i també ha combinat fragments pictòrics amb l'escultura.

Els experts afirmen que té un excel·lent domini de la tècnica i un refinat concepte formal.

En la seva obra combina figures en negatiu i positiu, seqüències seriades, desplaçaments i sempre hi ha contrastos.

Subirachs té molta obra al carrer i defensa la participació de la gent en la creació artística.